

foglalnak. Hangjában kiegyensúlyozottan váltja egymást a természetéből fakadó, önkénytelen humor és a szívetkeltélfátyolozó romantika és minden szava annyira friss, olyan eleven képeket kelt, hogy szuggesztív hatása folytán egyszerre látjuk is, halljuk is az eseményeket és azok szereplőit.

És valami játékos izgalom lüktet végig az egész könyvön. Annak a játékosságnak a láza ez, amelyre Pándy Panna tanította meg a regény valósága idején Patacs Kálmánka III. gimn. o. tanuló. A regényben ez még csak Riviera-játék, meg jacht-játék, meg khedive-játék, amelybe Kálmánka Pándy Panna egy-egy szavára nyomban beletalálja magát, akár a commédia dell'arte rögtönző színészei. Ez a játék valósággal a leglelkivé lesz és amire Kálmánka Török Sándorrá fejlődik, valóságos alakokkal folytatja a valóság világában. Le is írja azeket a játékokat, de mindig a maga mulatságára, és csak a szükség készteti arra, hogy napilapokban, folyóiratokban, könyvekben közrebocsássa őket. Mert őt, szíve szerint, csak addig érdekli ez a játék, amíg csinálhatja. Hogy mindig tökéletesebben «csinálja», az természetes, mert minden szavában fenntartás nélkül adja egész magát. *Majthényi György.*

Szitnyai Zoltán : Szeptemberi majális. Kazinczy Könyvtár.

Kassáról négy magyar könyv érkezett: regények és novellák, — tanúságai annak, hogy a Felvidéken erős szándékú magyar irodalom munkálkodik. A felvidékiek sorozatában jelent meg Sitnyai Zoltánnak, a folyóiratunkban is méltatott csonka-magyarországi írónak *Szeptemberi majális* című novelláskönyve.

Nagy familiák mai fiatalságáról, a harmincévesek magányosságáról írta Sitnyai Zoltán azokat a novelláit, amelyek színvonalukban és eredetiségükben a legjelentősebbek. Kicsisé-

gekben eltelt, fordulatot jelentő nap története a legtöbb Sitnyai-novella «Únt látogatás», «Szeptemberi majális», — mindkettőben a polgári-úri hiúságok, megalkuvások, a konok magabizás emberei szerepelnek s mindkét alkalom csalódást hoz valakinek, aki bizonyára Sitnyai Zoltán szubjektív emlékei közül való. A szubjektivitás, amely Sitnyai regényeiben az egységet még sokszor veszélyeztette, a novellában megtisztult: érezzük, hogy az igazságig lelki ereje próbáján keresztül ért el az író, de törekvése nyilvánvalóan az volt, hogy megtartsa, megközelítse az igazat. A novellák realitása gazdag és tudatos. Az író nemcsak otthonosságot, de szabadságot is talál és teremt a maga számára alakjai életvilágában.

Mi azt hisszük, Sitnyai Zoltánra új fejlődés vár még. Szellemében átfogóbbá, mélyebbé kell válnia, hogy egyes novelláiból (Szívtelen Adrienne, Paraszt) a fémegoldások eltűnhessenek s hogy általában maibbat, erősebb egészszet alkothasson. Sitnyai nemes és szerencsés novelláiról eredményeit a fejlődés biztosítékának érezzük. *László István.*

Giovanni Papini : Góg. Fordította : *Nyisztor Zoltán.* (Vigilia kiadás.)

A firenzei konvertita, az olasz irodalom ingerlő érdekességű *uomo furioso*-ja legújabb könyveinek egyike van előttünk a *Vigilia* új kiadványsorozata első számaként. A *Storia di Cristo*, *Agostino*, *Dante vivo* után különösen hat ez a könyv, amely mintha még igen sokat tartalmazna a régi Papiniból és amely a mai irodalom kétségkívül egyik leggroteszkebb könyve. A fordító maga figyelmeztet, hogy abban a fantasztikus alakban, aki a Gógban barbárul és modernül, Krózként és Lázárként mint az állatiasodás és hyperkritika prófétája ágál, a modern élet és kul-

túra csődje imbolyog. Az egész mű torz enciklopedikus kísérlet, hogy egy groteszk, kínos, szinte véres szintézisben egész, kultúránkat — nagy egyéniségében, szellemi és társadalmi áramlataiban — átfogja és pörére vetköztesse.

Góg, e különönc amerikai milliomos — Papini e fiktív egyéniségen át néz bele a mai szellemi és anyagi tohuva-bohuba — elméje megőrizte azt a nyílt üdeséget, melyet a kiszélesült és változatos műveltség mindig meggyöngít. Erősen paradox és aforisztikus megfigyeléseit rajta keresztül közli a szerző a tőle egykori műveiben megszokott enciklopedikus szándékú, de sokszor csak a jobbfejta zsurnalizmusig jutó módon, amelynek semmi köze sincs az igazi tudós pedáns és technikai merevségéhez. Különösen érdekesek képzelt interjúi, melyben kényelmesen mondhatja el közvetett módon véleményét Lenin-, Freud-, Wells-, Fordról stb.

Papini e könyve minden különösége mellett is halálosan komoly könyv, helyenként igazán megrendítő vallomás kora dekadenciájáról, «mely századunk falára a pusztulás dermesztő próféciáját írja». Ez az érzés viszi és vezeti át alakja végletes individualizmusát egy mély, benső közösségérzésig, mely egyhelyütt meg rázó szavakban tör föl: «Nincs út a menekülésre. Még a legteljesebb magányban is borzalommal érzem, hogy atomja vagyok egy hegynek, sejtje egy álomnak, cseppje egy tengernek. Lelkemben és testemben a holtak öröksége él; gondolatvilágomat az élőknek és elköltözötteknek köszönhetem... Mindazt, amit tudok, másoktól tanultam. Mindaz, amit felhasználok, másoknak a munkája — s mit jelent az, hogy megfizetem? A munkás, az iparos, a művész nélkül meztelenebb volnék Kalibánnál és Robinsonnál. Ha mozdulni akarok, gépekre van szükségem, amiket nem

én gyártottam s amiket nem az én kezeim vezetnek. Kénytelen vagyok egy olyan nyelvet beszélni, amit nem én találtam fel. És elődeink tudtomon kívül rám kényszerítik az ő ízlésüket, érzéseiket, és előítéleteiket... Hozzá tartozom egy osztályhoz, egy fajhoz, egy néphez és soha sem fogok tudni kibujni, akármennyire is akarok, ezekből a nem általam megvont határokból. Minden gondolatom visszhang és minden cselekedetem plágium. Elűzhetem magam mellől az embereket, de nagyrészüket láthatatlanul tovább fog élni bennem a magányban is.»

Innen, ettől az érzéstől, hogy én, gögös egyén, csak megfizethetetlen adósságok halmaza vagyok, már csak egy lépés a teljes emberi szolidaritás a nagy, egyénfölötti, objektív értékek fölismeréséig, amely oly megéjtő egyszerűséggel oldja föl a könyv helyenként riasztó hatását egy szegény leányka tiszta szánakozásában, egyszerű fekete kenyere adományában.

A fordítás az eredeti majdnem minden stíluszépségét visszaadó bravúros munka

Katona Jenő.

A Fővárosi Könyvtár egy esztendeje.

Alig van ma Magyarországon tudományos intézmény, amely a nagyközönség előtt annyira népszerű lenne, mint a *Fővárosi Könyvtár*. Bátran elmondhatjuk, hogy Budapest könyvtárlátogató közönségének nagy része a Fővárosi Könyvtárból szerzi be olvasmányait. S a mai szegény időkben, amikor tudományos intézeteink fillérekből tengődnek s a sorozatos fizetéscsökkenések a középosztály maradék anyagi képességeit is kimerítették, mérhetetlen jelentősége van ennek. Rövid negyedszázados élete folyamán a Fővárosi Könyvtár a budapesti középosztály szellemi ellátásának legfontosabb központi intézménye lett. A magyar